

Guia d'aprenentatge

Infància i família

(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 2n

Grau en Treball Social i Grau en Educació Social

Mòdul: Espais professionals

Matèria: Estratègies d'intervenció en Infància i adolescència

Professora: Dra. Isabel Torras Genís

1.- Presentació de la matèria o assignatura

Com a professionals de l'acció social, els treballadors socials i els educadors socials, tindrem sovint com a subjectes de les nostres accions a infants i a les seves famílies. L'assignatura pretén oferir, per tant, un marc d'actuació amb aquests subjectes que respecti i tingui en compte els seus drets i les seves necessitats, així com l'especificitat de les situacions en les que es troben.

Els estudiants que cursin aquesta assignatura podran adquirir coneixements i eines per a desenvolupar satisfactòriament la seva tasca professional amb diferents famílies, com per exemple aquelles que puguin tenir dificultats en el seu nucli familiar, amb famílies que puguin exercir algun tipus de violència sobre els seus membres més petits, o amb famílies que tinguin algun infant adoptat o acollit, entre d'altres.

La finalitat és reflexionar sobre l'ampli ventall de tipologies familiars existents, quines situacions poden viure aquestes famílies i com nosaltres, com a professionals, podem col·laborar per aconseguir que siguin protagonistes resilents de la seva història personal i familiar. La pròpia experiència de la nostra infància i la nostra família, serà també una eina valuosa que ens ajudarà a la reflexió.

2.- Competències a desenvolupar

En finalitzar l'assignatura, l'estudiant ha de ser capaç de:

- C1: Detectar els conflictes i desajustos que apareixen en la infància, adolescència i en les famílies, i desenvolupar estratègies per abordar-los.
- C2: Conèixer i reflexionar sobre el sistema de protecció a la infància i adolescència, els serveis, la legislació i els programes d'intervenció.
- C3: Detectar situacions de crisi o risc social desenvolupant accions per fer front a les mateixes.
- C4: Reflexionar sobre la Intervenció amb infants/adolescents i amb famílies per promoure canvis i millorar les condicions de vida, utilitzant mètodes i models de l'educació social i el treball social.

3.- Continguts

Els continguts bàsics que es treballaran al llarg de l'assignatura són:

Unitat 1.- La protecció a la infància i l'adolescència.

1.1.- Treballar amb la infància i les famílies: per què? Conceptes relacionats amb la infància i la protecció: Infant, menor/major, menor maltractat, desemparament, guarda, tutela i mesures de protecció.

1.2.- Breu aproximació al marc legal

Unitat 2.- Intervenció amb infants i famílies en diferents contextos.

2.1.- Característiques de les famílies i funcions

2.2.- Les famílies vulnerables: aïllament i suport social

2.3.- Detecció i abordatge de situacions de conflicte familiar

2.4.- Resiliència en la infància i l'adolescència

Unitat 3.- El treball interdisciplinari i en xarxa.

3.1.- El Sistema Català de protecció dels infants i adolescents en risc social: mesures de protecció

3.2.- Equips i serveis d'atenció a la infància

Unitat 4.- Casos pràctics d'atenció a la infància i a la família

4.1.-Anàlisi de situacions i experiències professionals

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Coneix i comprèn críticament diferents perspectives teòriques i metodològiques en l'acció social amb infància i famílies.
- Comprèn les implicacions dels marcs legals actuals en les polítiques d'infància.
- Detecta i analitza els conflictes i desajusts en aquesta etapa de desenvolupament.
- Coneix i aplica els mètodes específics d'intervenció amb menors i les seves famílies.
- Contextualitza les habilitats i destreses professionals per treballar amb la infància i les seves famílies.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats de la professora:

- Presentar els continguts de l'assignatura a través de diferents metodologies.
- Dinamitzar els debats i exposicions que es realitzin a l'aula.
- Proposar activitats de seguiment per realitzar a l'aula o a través del campus virtual.
- Orientar i tutoritzar l'elaboració dels treballs i activitats.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Realització dels exercicis individuals o grupals, de reflexió al voltant dels continguts de l'assignatura.
- Participar en els debats i exposicions de classe.
- Llegir i treballar la bibliografia recomanada.
- Complementar el treball presencial amb la realització d'activitats fora de l'aula.

Treball a l'aula	25 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	25 hores	1 ECTS
Treball autònom	25 hores	1 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

- **Activitats d'avaluació continuada** individuals o grupals a l'aula.
- **Treball individual** (treball escrit i exposició oral) que aprofundeixi en casos o projectes d'acompanyament professionals a famílies des del Treball Social o des de l'Educació Social.

Els estudiants d'itinerari adaptat podran realitzar totes les activitats d'avaluació de forma individual.

6.2.- Criteris d'avaluació

Ponderació de cada element avaluatiu en la nota final:

• Activitats d'avaluació continuada a l'aula (PAAC 1)	40%
• Treball individual que aprofundeixi en casos o projectes d'acompanyament professionals a famílies des del Treball Social o des de l'Educació Social. (PAAC2)	60%

Les persones que no es vulguin acollir a aquesta modalitat d'avaluació, disposen de l'oportunitat d'examinar-se al final de curs. En aquest cas, es tracta d'una prova extensa que recull tots els materials penjats en l'espai virtual mentre es desenvolupava l'assignatura.

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) professorat i estudiants poden comunicar-se a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: itorras@peretarres.url.edu

Horari d'atenció: dijous 12:00-13:00h (cal demanar cita prèvia per correu electrònic)

9.- Bibliografia i recursos

Bibliografia bàsica:

Llibres:

- Alsinet, C. (2000). *El Maltrato infantil: Causas, tipos y consecuencias*, a Infancia y Adolescencia en riesgo social. Lleida: Milenio.
- Bretones, E., Monteys, I., Morales, E., Rendón, G., Solé, J., Ubieta, JR., et al. (2012). *Familias y educación social. Un encuentro necesario*. Barcelona: Editorial UOC.
- Brullet, C. (2008). *Malestares: infancia, adolescencia y familia*. Barcelona: Graó.
- Collet, J. (2013). *¿Cómo y para qué educan las familias hoy? Cambios, modelos y retos*. Barcelona: Icaria.
- Mirabent, V. i Ricart, E. (2005). *Adopción y vínculo familiar. crianza, escolaridad y adolescencia en la adopción internacional*. Barcelona: Fundació Vidal i Barraquer; Ediciones Paidós.
- Mestre, J.M., Socas, C. i Caro, F. (2014). *¿Familias multiproblemáticas o multiproblematizadas? Del estigma individual a la responsabilización social*. Documentación Social. Revista de estudios sociales y de sociología aplicada, 172, 185.

Revistes:

- Revista d'Educació Social (2011). *El treball socioeducatiu amb famílies*, nº 49.
- Revista de Treball Social. (2012). *Repensar el treball amb famílies (I)*, nº 197.
- Revista de Treball Social. (2013). *Repensar el treball amb famílies (II)*, nº 197.

Bibliografia complementària

- Aguilar, J.M. (2013). Síndrome de alienación parental. Madrid: Síntesis.
- Arruabarrena, M. I. i de Paúl, J. (2011). Maltrato a los niños en la familia: evaluación y tratamiento. Madrid: Piramide.
- Balcells, M.A. i Alsinet, C. (2000). *Infancia y adolescencia en riesgo social*. Lleida: Milenio.
- Barudy, J. (2005). Familiaridad y competencias: el desafío de ser padres. A Barudy, J. i Dantagnan, M. *Los buenos tratos a la infancia. Parentalidad, apego y resiliencia*. Barcelona: Gedisa.
- Barudy, J. (2011). La fiesta mágica y realista de la resiliencia infantil : manual y técnicas terapéuticas para apoyar y promover la resiliencia de los niños, niñas y adolescentes. Barcelona: Gedisa.
- Boadas, B., Sallés, C., Pacheco, M. i Ger, S. (2012). *Hemos adoptado*. Guía de la postadopción. Barcelona: Larousse.
- Brodzinsky, D. M., Schechte, M. D. i Marantz, R. (2002). *Soy adoptado. La vivencia de la adopción a lo largo de la vida*. Barcelona: Grupo Editorial Random House Mondadori, S.L.
- Cartié, M., Ballonga, J. i Gimeno, J. (2008). *Estudi comparatiu sobre competències parentals en famílies amb dinàmiques violentes versus famílies amb dinàmiques no violentes ateses al SATAF*. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya.
- Casado, D. (2011). *Acción y políticas de apoyo a las familias*. Barcelona: Hacer.
- Casas, F. i Montserrat, C. (1998). *Els EAIAs al sistema de protecció a la infància a Catalunya*. Girona: Universitat de Girona i Institut de Recerca sobre Qualitat de Vida.
- Clos, M., i Masó, P. (2004). *Jo sóc adoptat. Onze històries reals*. Barcelona: Dèria Editors.
- Coletti, M. [et al.] (1997). *La intervención sistémica en los servicios sociales ante la familia multiproblemática*. Barcelona: Paidós.
- Collet, J. I Tort, T. (2012). *Família, escola i èxit. Millorar els vincles per millorar els resultats*. Barcelona. Fundació Jaume Bofill. Disponible a <http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/555.pdf>
- Cyrulnik, B. (2002). Los patitos feos : la resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Barcelona: Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2015). Las almas heridas. Barcelona: Gedisa.
- De Paúl, J., Arruabarrena, M. I. (1995). *Manual de protección infantil*. Barcelona: Masson.
- Dubet, F. (2013). *El declive de la institución. Profesionales, sujetos e individuos en la modernidad*. Barcelona. Gedisa.
- Fernández, T. (2011). *Trabajo social con familias*. Madrid: Ediciones Académicas.
- Funes, J. (2008). *El lugar de la infancia. Criterios para ocuparse de los niños y niñas de hoy*. Barcelona: Graó

- Gómez-Granell, C. (2010). *Infants i famílies a Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Àrea d'Acció Social i Ciutadania.
- Gómez-Granell, C., Garcia-Milà, M., Ripol-Milet, A. i Panchón, C. (Coord.) (2002). *La infància i les famílies als inicis del segle XXI. Informe 2002*. Barcelona: Observatori de la Infància i la Família. Institut d'Infància i Món Urbà. Disponible a <http://www.ciimu.org>
- Guasch, M., Ponce, C. (2002). *¿Qué significa intervenir educativamente en desadaptación social?* Barcelona: Horsori.
- Jolonch, A. (2002). *Educació i infància en risc. Acció i reflexió en l'àmbit social*. Barcelona: Pòrtic.
- Jolonch, A. (2008). *L'exclusió social. Dels marges al cor de la societat*. Barcelona: Barcino.
- Guénard, T. (2002). *Más fuerte que el odio*. Barcelona: Gedisa.
- Lopez, F. (2014). *Los abusos sexuales a menores y otras formas de maltrato sexual*. Madrid: Síntesis.
- Loizaga, F. (coord.) (2009). *Intervención psicoeducativa con familias*. Madrid: CCS.
- Marre, D., i Bestard, J. (2005). Sobre la adopción y otras formas de constituir familias: A modo de introducción. A D. Marre, i J. Bestard (Eds.), *La adopción y el acogimiento. presente y perspectivas* (pp. 17-71). Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.
- Muñoz Silva, A. (2005). La familia como contexto de desarrollo infantil. Dimensiones de anàlisis relevantes para la intervención educativa y social. *Portularia*, 2, 147-163
- OECD. (2011). *Doing Better for Families*. Disponible a <http://www.oecd.org/social/soc/doingbetterforfamilies>
- Puig, G. i Rubio, J.L. (2011). *Manual de resiliència aplicada*. Barcelona: Gedisa.
- Quicios P (2013). *Infancia, adolescencia y juventud en riesgo social*. Madrid: McGraw-Hill.
- Ravetllat, I. Villagrasa Alcaide, C. (2006). *Los derechos de la infància i la adolescencia*. Barcelona: Ariel.
- Rodrigo, M.J. i Palacios, J. (coords.) (2011). *Familia y desarrollo humano*. Barcelona: Alianza editorial.
- Sàez, Ll. (2008). *Família i valors. La institució familiar en temps de canvis*. Bcn: Barcino.
- Sanders, M. (2008). Triple P - Positive parenting program as a public health approach to strengthening parenting. *Journal of family psychology*, Vol. 22, No. 3, 506-517.
- Santibañez, R. i Martínez-Pampliega, A. (2013). *Intervención comunitaria con adolescentes y familias en riesgo*. Barcelona: Graó.
- Segado, S. (2011). *Nuevas tendencias en Trabajo Social con familias. Una propuesta para la práctica desde el empowerment*. Madrid: Trotta.
- Vilar, J. (2013). *Cuestiones éticas en la educación social*. Barcelona: UOC.

Pel·lícules i treballs

- Ken Loach (1994). *Ladybird, ladybird* (Pel·lícula). Regne Unit: Film Four International.
- León de Aranoa, F. (1998). *Barrio*. (Pel·lícula). Espanya: Sogetel.
- Bertrand Tavernier (1999). *Ça commence aujourd'hui (Avui comença tot)*. (Pel·lícula). França: Les Films Alain Sarde.
- Corbacho, J. i Cruz, J. (2008). *Cobardes*. (Pel·lícula). Espanya: Filmax.
- Larrègola, G. i Vinar, C. (2011). *Infància en risc*. (Documental). TV de Catalunya.
- Programa Latituds. (2011). *Trencant l'espiral de la pobresa infantil*. TV de Catalunya. Disponible a <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/Trencant-lespiral-de-la-pobresa-infantil/video/3750170/>
- 30 minuts (2016). *El meu pare és un maltractador*. TV de Catalunya. Disponible a <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/30-minuts-el-meu-pare-es-un-maltractador/video/5606152/>

Pàgines web i informes

- Associació Catalana per a la infància maltractada. Recuperat a www.acim.cat
- Càritas Diocesana de Barcelona. Recuperat a www.caritasbcn.org
- Institut de la Infància i l'Adolescència. *Informes d'Infància i família* (2002, 2004, 2008, 2012) CIIMU. Recuperat a www.ciimu.org
- Federació d'entitats d'atenció a la infància i a l'adolescència. Recuperat a www.fedaia.org
- Síndic (2013). *Informe sobre els drets dels infants acollits en família*. Recuperat a www.sindic.cat
- Síndic (2012). *Informe sobre pobresa infantil a Catalunya (2012)*. Recuperat a www.sindic.cat
- Síndic (2009). *Informe sobre la protecció de la infància en situació d'alt risc a Catalunya*. Recuperat a www.sindic.cat
- Xarxa dels drets dels Infants. Recuperat a www.xarxadretsinfants.org
- Unicef. Recuperat a www.unicef.es/cat

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1. Detectar els conflictes i desajustos que apareixen en la infància, adolescència i en les famílies, i desenvolupar estratègies per abordar-los.	-Classes magistrals -Exposicions orals -Visionat d'audiovisuals -Lectura comprensiva de la bibliografia de referència	-Detecta i analitza els conflictes i desajustos en aquesta etapa de desenvolupament. -Coneix i aplica els mètodes específics d'intervenció amb menors i les seves famílies.	Activitats d'avaluació continuada individual o en petit grup a l'aula (veure PAAC1)
C2. Reflexionar sobre el sistema de protecció a la infància i adolescència, els serveis, la legislació i els programes d'intervenció.	-Classes magistrals -Debats a l'aula -Exposicions orals -Lectura comprensiva de la bibliografia de referència	-Coneix i comprèn críticament diferents perspectives teòriques i metodològiques en l'acció social amb infància i famílies. -Comprèn les implicacions dels marcs legals actuals en les polítiques d'infància.	Activitats d'avaluació continuada individual o en petit grup a l'aula (veure PAAC1)
C3: Detectar situacions de crisi o risc social desenvolupant accions per fer front a les mateixes.	-Anàlisi de casos pràctics -Visionat d'audiovisuals -Lectura comprensiva de la bibliografia de referència	-Coneix i aplica els mètodes específics d'intervenció amb menors i les seves famílies. -Contextualitza les habilitats i destreses professionals per treballar amb la infància i les seves famílies.	Treball individual que aprofundeixi en casos o projectes d'acompanyament professionals a famílies des del Treball Social o des de l'Educació Social (veure PAAC2)
C4: Reflexionar sobre la Intervenció amb infants/adolescents i amb famílies per promoure canvis i millorar les condicions de vida, utilitzant mètodes i models de l'educació social i el treball social.	-Conferència d'expert -Anàlisi de casos pràctics	-Coneix i aplica els mètodes específics d'intervenció amb menors i les seves famílies. -Contextualitza les habilitats i destreses professionals per treballar amb la infància i les seves famílies	Treball individual que aprofundeixi en casos o projectes d'acompanyament professionals a famílies des del Treball Social o des de l'Educació Social. (PAAC2)